

ÕIEND

HALDUSJÄRELEVALVE TEOSTAMISE KOHTA VÄIKE - MAARJA LASTEAIAS

I SISSEJUHATAV OSA

- 1.1. Haldusjärelvalvet teostati Väike-Maarja Lasteaias (edaspidi *lasteaias*) maavanema 01.09.2015 korralduse nr 1-1/15-769 „Haldusjärelvalve teostamine Väike-Maarja Lasteaias“ alusel
- 1.2. Järelvalvet Väike-Maarja Lasteaias õppe- ja kasvatustöö üle teostas Lääne-Viru Maavalitsuse inspektor Maaja Valter
- 1.3. Järelvalve toimus ajavahemikul 14.09.2015-25.09.2015
- 1.4. Haldusjärelvalve eesmärk oli hinnata, kuidas on igale lapsele loodud arenguks vajalik eakohane, positiivselt mõjuv ning arendav õppe- ja kasvukeskkond; kuidas selgitatakse välja haridusliku erivajadusega lapsed ja neid toetatakse.
- 1.5. Järelvalve käigus vesteldi lasteaia direktoriga, õppealajuhatajaga, õpetajatega, eripedagoogiga, logopeediga, õpetaja abidega, hoolekogu liikmetega, lapsevanematega, vallavanemaga ja valla haridusnõunikuga, Väike-Maarja Gümnaasiumi õppealajuhatajaga; tutvuti lasteaia dokumentatsiooniga, tutvuti lasteaia andmetega Eesti Hariduse Infosüsteemis (edaspidi *EHIS*), tutvuti lasteaia kasvukeskkonnaga, sh õppe- ja kasvatustegevustega.
- 1.6. Lühiülevaade õppeasutusest
  - 1.6.1. Õppeasutuse nimi: Väike-Maarja Lasteaed
  - 1.6.2. Õppeasutuse liik: koolieelne lasteasutus (lasteaed - kuni seitsmeaastastele lastele)
  - 1.6.3. Omandivorm: munitsipaal
  - 1.6.4. Õppeasutuse omanik: Väike-Maarja Vallavalitsus
  - 1.6.5. Õppeasutuse aadress: Lõuna 10, 46202 Väike-Maarja alevik (Väike-Maarja vald), Lääne-Virumaa
  - 1.6.6. Õppekeel: eesti keel.
  - 1.6.7. 25. septembri 2015. aasta seisuga oli lasteaias nii EHISe andmetel kui ka lasteaia direktori käskkirjaga kinnitatud rühmade nimekirjade alusel kaheksas rühmas 143 last.
  - 1.6.8. Pedagooge on EHISe andmetel (25.09.2015) 26, kellest kolm on lapsepuhkusel. Töötab 23 pedagoogi, nende hulgas direktor, õppealajuhataja, muusikaõpetaja, liikumisõpetaja, ujumisõpetaja, logopeed ja ja eripedagoog.

II OLUKORRA KIRJELDUS

1984. aastal lasteaia jaoks ehitatud majas Väike-Maarja alevikus asub seitse rühma. Alates 2000. aastast asub Kiltsis (7 km kaugusel) Kiltsi mõisahoones üks liitühm. Laste arv on viimased seitse aastat lasteaias olnud stabiilselt 143-145 ja 2011/2012. aastal 149.

2.1. Laste arv ja rühmade moodustamine

- 2.1.1 Lasteaia rühmad on moodustatud kooskõlas „Koolieelse lasteasutuse seaduse“ § 6 lg 1: 2015/2016. õppeaastal on lasteaias kaks sõimerühma (kuni kolmeaastased lapsed), üks liitühm (sõime- ja aiaaialised lapsed) ja viis lasteaiarühma. Sõbitusrühmi lasteaias ei ole. EHISEsse kantud andmed rühmade kohta on kooskõlas tegeliku olukorraga.
- 2.1.2 Laste arv EHISEs, direktori käskkirjas rühmade moodustamise kohta ning rühmade õppe- ja kasvatustöö päevikutes on vastavuses.
- 2.1.3 Lasteaiarühmad jaotatakse „Koolieelse lasteasutuse seaduse“ § 6 lg 3 vastavalt vanuseliselt: kolme- kuni kuueaastased lapsed ja kuue- kuni seitsmeaastased lapsed. Lasteaia kaks lasteaiarühma on EHISE järgi 6-7 aastaste laste rühmad, samal ajal on ühes rühmas kolm ja teises viis viieaastast last, mis ei ole kooskõlas eelpool nimetatud seaduse sättega.
- 2.1.4 Lasteaia kaheksast rühmast kolmes on registreeritud laste arv „Koolieelse lasteasutuse seaduse“ § 7 lg 1 sätestatust kõrgem. Laste arvu suurendamine on toimunud „Koolieelse lasteasutuse seaduse“ § 7 lg1¹ alusel hoolekogu (02.09.2015) ettepanekul vallavalitsuse otsusega (Väike-Maarja Vallavallitsuse korraldus 09.09.2015 nr 423).
- 2.1.5 Kuna lasteaia Väike-Maarja majas on seitse rühma, siis on need püütud komplekteerida võimalikult ühe vanusega lastest eeldusel, et laps käib samas rühmas kuni koolimineku. Homogeensed rühmad võimaldavad teostada lastega rohkem ühistegevusi ja -õppimist. Lapse turvalisusele aitab kaasa rühma asumine samades ruumides kuni koolimineku. Vajadusel võidakse laps viia siiski üle teise rühma. Sellekohane teave on fikseeritud ka lasteaia vastuvõtu avalduses. Juhtide sõnade kohaselt toimub laste ümberpaigutamine teise rühma kaalutletult ja lapsevanemaga nõu pidades.

2.2 Õppe- ja kasvukeskkond

Mitmekülgsest, avarast ja turvalisest õppe- ja kasvukeskkonnast annavad kinnitust järgmised asjaolud:

- 2.2.1 Lasteaias on rühmades kasutusel kaks ruumi, mille kogupindala on EHISes esitatud lasteaia tegevusnäitajate ja kohapeal sisehindamise kokkuvõttes esitatud andmete järgi on suurem lasteasutuste tegevusnäitajates esitatud eesmärgist: rühmaruumide suurus arvestatuna ruutmeetrites lapse kohta on 6,3 (eesmärk 3,5).
- 2.2.2 Väike-Maarja maja ümber on avar mänguväljak, kus iga rühma jaoks on oma ala. Seda, et vajadusel kasutatakse õuetegevusteks lisaks ka lasteaia kõrval asuvat parki, näitas järelevalve ajal külastatud liikumistund.
- 2.2.3 Turvalisus tagatakse iga-aastase sisehindamise käigus läbi viidava riskianalüüsiga, mida rühmades teostavad rühmade meeskonnad ning üldkasutatavates ruumides ja õuealal juhtkond. Direktori selgitusel vaatab valla ehitusspetsialist korra aastas üle kõik õueatraksioonid ja ronimisvahendid ning kiiged võimlemissaalis ja rühmades.
- 2.2.4 Rühmades, samuti muusika- ja võimlemissaalis on palju erinevaid õppevahendeid ja mänguasju. Aiarühmades ja sõimerühmades on lastele kättesaadavad nende eale vastavad vahendid, liitrühmas on vahendid eri vanustega lastele, kuid on arvestatud, et ükski vahend ei oleks ohuks sõimeealisele lapsele. Mänguasjad on korras ja hooldatud. Arvestatud on sooliste erinevustega, lastele on kättesaadavad mitmed rollimängudeks (näiteks arst, kokk, jm) vajalikud vahendid. Lastel on võimalik teha valikuid ja tegutseda oma valikust lähtuvalt. Soovi korral saab laps leida rühmaruumis koha ka omaette olemiseks (näiteks tool, millel istujat kokkuleppeliselt ei segata). Liikumistegevuste külastus näitas, et kasutuses oli mitmeid erinevaid vahendeid, millega muudeti liikumistund mänguliseks.
- 2.2.5 Omapärased olid kolmes rühmaruumis asuvad kiiged. Järelevalve ajal poole päeva jooksul tegevuste jälgimine näitas, et kiiged ja kiikumine on tehtud laste jaoks turvaliseks.
- 2.2.6 Liikumisalaste tegevuste läbiviimiseks on Väike-Maarja majas kaks võimlemissaali, mida kasutatakse tegevusteks ka siis, kui ilm ei luba minna õue. Kiltsi rühm käib ühe korra nädalas liikumistunnis Väike-Maarjas.
- 2.2.7 Lisaks võimlemissaalidele on lasteaias muusikasaal, kus toimuvad muusikatunnid ja peod. Muusikaõpetaja eestvedamisel on lasteaiale varutud hulk erinevaid pille. Vähestel lasteaedadel on nii palju rahvarõivaid, et neid jätkub kõikidele lasteaialastele. Vähemalt korra aastas (Vabariigi aastapäeval) riietuvad ligi sada last rahvarõivastesse. Rahvarõivalao eest hoolitseb muusikaõpetaja.
- 2.2.8 Lasteaial on olemas oma ujula, kus vanemate rühmade lapsed saavad käia kaks korda nädalas ja nooremad (kuni nelja-aastased) ühe korra nädalas ujumas. Kiltsi rühma lapsed käivad ujumas ühe korra nädalas.
- 2.2.9 Lasteaia ruumid on puhtad ja maa-ala heakorrastatud, millest annavad kinnitust Terviseameti kontrollaktid 01.12.2014 ja 21.11.2014, milles ei ole lasteaiale tehtud ühtegi ettekirjutust.

Järelevalve käigus selgus, et

2.2.10 Kiltsi rühma õueala ei ole piiratud nii, nagu see on määratud Vabariigi Valitsuse 06.10.2011 määruse nr 131 „Tervisekaitseõuded koolieelse lasteasutuse maa-alale, hoonetele, ruumidele, sisustusele, sisekliimale ja korrashoiule“ § 4 lg 2. Nimetatud asjaolu on ära toodud ka lasteaia riskianalüüsis ja ette on nähtud õpetajate ja õpetaja abide suurendatud tähelepanu, kusjuures õue minnakse alati kahe täiskasvanu saatel. Järelevalve ajal laste õuemeinekut jälgides selgus, et toimetatakse riskianalüüsis kirjeldatud tegevuste järgi.

2.3. Lasteaia personal ja töökorraldus

2.3.1 „Koolieelse lasteasutuse seaduse“ § 20 lg 1 kohaselt määrab lasteasutuse direktor lasteasutuse personali koosseisu. Sama seaduse § 22 lg 1 ütleb, et pedagoogidena käsitletakse õpetajaid, direktorit, õppealajuhatajat ning teisi õppe- ja kasvatusalal töötavaid isikuid. Lasteaia direktori käskkirjaga 03.09.2015 on määratud lasteaia personali koosseis, milles on ette nähtud järgmised pedagoogide ametikohad: direktori 1,0 ametikohta, õppealajuhataja 1,0 ametikohta, rühmaõpetaja 16,0 ametikohta, õpetaja abi 8,0 ametikohta, liikumisõpetaja 1,0 ametikohta, ujumisõpetaja 1,0 ametikohta ja muusikaõpetaja 1,0 ametikohta, logopeedi 0,25 ametikohta ja eripedagoogi 0,5 ametikohta.

2.3.2 Lasteaia personali koosseis oli kooskõlas haridusministri 06.12.1999 määrusega nr 58 „Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseisu kinnitamine“. Personali koosseis on kooskõlas ka 26.09.2015 kehtima hakanud haridus- ja teadusministri 11.09.2014 määrusega nr 42 „Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseis“.

2.3.3 Direktori, õppealajuhataja ja kõigi õpetajate puhul on täidetud kvalifikatsiooninõuded, mis on kehtestatud lasteasutuses töötavatele pedagoogidele haridusministri 26.08.2002 määrusega nr 65 „Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“.

2.3.4 Eripedagoogi ja logopeedi leidmisega on lasteaial olnud viimastel aastatel raskusi. Igal aastal on kuulutatud välja konkurss, kuid kvalifikatsiooninõuetele vastavaid kandidaate pole leitud. 2012/2013. aastal tugispetsialisid lasteaias puudusid. 2013/2014. aastal võeti 0,5 kohaga tööle teises lasteasutuses töötav eripedagoog. Eripedagoog on lõpetanud Tartu Ülikoolis bakalaureuseõppe eripedagoogika alal ning asunud õppima samas magistriõppesse. Tulenevalt haridusministri 26.08.2002 määruse nr 65 „Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“ § 32 kehtestatud on lasteasutuse eripedagoogi kvalifikatsiooninõueteks erialane magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon või eripedagoogi kutse, mis aga ametikohal töötava isiku puhul on täitmata. Kvalifikatsiooninõuetele mittevastava eripedagoogiga on sõlmitud tähtajaline tööleping tähtajaga 22.06.2016 tulenevalt „Koolieelse lasteasutuse seaduse“ § 22 lg 4² kehtestatud, mille kohaselt võib direktor siis, kui pedagoogi vaba ametikoha täitmiseks korraldatud konkursil ei leita kvalifikatsiooninõuetele vastavat pedagoogi, sõlmida tähtajalise töölepingu tähtajaga kuni üks aasta isikuga, kellel on vähemalt keskharidus.

2.3.5 Alates eelmisest, 2014/2015. õppeaastast töötab lasteaias lisaks eripedagoogile 0,25 ametikohaga logopeed. Logopeedil puudub nõutud kvalifikatsioon.

Tulenevalt haridusministri 26.08.2002 määruse nr 65 „Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“ § 31 kehtestatud on lasteasutuse logopeedi kvalifikatsiooninõueteks erialane magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon või logopeedi kutse. Logopeed on lõpetanud Tartu Ülikoolis bakalaureuseõppe eripedagoogika alal ning asunud samas õppima magistriõppes. Mis tähendab seda, et ka pärast tasemehariduse omandamise lõpetamist ei ole ta omandanud logopeedia alast magistrikraadi ega vasta logopeedi kvalifikatsiooninõuetele. Lähtuvalt „Koolieelse lasteasutuse seaduse“ § 22 lg 4² kehtestatust võib direktor siis, kui pedagoogi vaba ametikoha täitmiseks korraldatud konkursil ei leita kvalifikatsiooninõuetele vastavat pedagoogi, sõlmida tähtajalise töölepingu tähtajaga kuni üks aasta isikuga, kellel on vähemalt keskharidus. Lasteaia direktor on sõlminud kvalifikatsiooninõuetele mittevastava logopeediga aga tähtajatu töölepingu.

- 2.3.6 EHISes pedagoogide kohta esitatud andmete võrdlemisel kohapeal kontrollitud andmetega erinevusi ei ilmnenud. EHISele esitatud andmed tuginevad vastavasisulistele dokumentidele, mis olid kohapeal olemas.
- 2.3.7 Lasteaias töötab 16 rühmaõpetajat (igas rühmas kaks) ja kaheksa õpetaja abi (igas rühmas üks). Lasteaed on avatud kell 7.00 kuni 18.00. Rühmaõpetajad töötavad kell 7.00 – 13.30 ja 11.30 – 18.00, seega kattuvat tööaega on kaks tundi. Õpetaja abide tööaeg on kell 8.00-17.00 tunniajase lõunaga. Kattuval tööajal saavad õpetajad planeerida ja kooskõlastada järgneva päeva või nädala tegevused. Igapäevane kokkusaamine aitab rühma meeskonnal (õpetajatel ja õpetaja abil) kiiresti ja paindlikult reageerida kõikidele lastega seotud erisustele ja/või probleemidele, mis võivad töö käigus esile kerkida.

2.4. Õppe- ja kasvatustöö korraldamine

- 2.4.1. Õppe- ja kasvatustööd lasteaias korraldavad direktor ja õppealajuhtaja. Õppealajuhtaja töötab 1,0 ametikohaga, mis on kooskõlas haridusministri 06.12.1999.a määruse nr 58 „Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseisu kinnitamine“ punktiga 3.
- 2.4.2. „Koolieelse lasteasutuse seaduse“ § 21 lg 1 kohaselt on direktori ülesanne tagada lasteasutuse tulemuslik töö ja juhtida lasteasutuse tegevust koostöös pedagoogilise nõukogu ja hoolekoguga. Lasteaia hoolekogu, kelle ülesandeks on jälgida, et õppe- ja kasvatustegevus vastaks laste arengule ja huvidele ning teha sellesuunalist koostööd lasteasutuse personaliga („Koolieelse lasteasutuse seadus“ § 24) on lasteaias olnud kaasatud nii õppeaasta planeerimisse kui ka kokkuvõtete tegemisse, arengukava aruteludesse ja kodukorra väljatöötamisse. Hoolekogu protokollidest ilmneb, et hoolekogu on koos käinud regulaarselt.
- 2.4.3. „Koolieelse lasteasutuse seaduse“ § 22 lg 6 kohaselt on Lasteaia pedagoogilise nõukogu ülesandeks lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse analüüsimine ja hindamine ning direktorile, hoolekogule ning valla- või linnavalitsusele õppe- ja kasvatustegevuse parandamiseks ettepanekute tegemine. Järelevalve käigus selgus, et lasteaia pedagoogilise nõukogu koosolekutel on analüüsitud õppe- ja kasvatustegevust, arutatud on sisehindamise kokkuvõtet ja arengukava.

- 2.4.4. Lasteaias viiakse süstemaatiliselt läbi sisehindamist. „Koolieelse lasteasutuse seaduse“ § 24² kohaselt on sisehindamine pidev protsess, mille eesmärgiks on tagada laste arengut toetavad tingimused ja lasteasutuse järjepidev areng, selgitades välja lasteasutuse tugevused ning parendusvaldkonnad. Lasteaia direktor on kinnitanud lasteaia sisehindamise korra (viimane variant 11.11.2014, eelmine 07.10.2010).
- Viimane kolme õppeaastat hõlmav sisehindamine viidi lasteaias läbi 2014/2015. õppeaastal. Sisehindamise aruanne arutati läbi hoolekogus (05.01.2015), lasteaia pedagoogilises nõukogus (04.12.2014), kooskõlastati pidajaga (Väike-Maarja Vallavalitsuse korraldus 15.04.2015. a nr 153) ja kinnitati direktori käskkirjaga (16.04.2015).
- Eelmine kolme aastat hõlmav sisehindamine viidi läbi (22.12.2011). Viimane nõustamine sisehindamise küsimustes toimus 20.05.2010.
- 2.4.5. „Koolieelse lasteasutuse seaduse“ § 9¹ kohaselt koostab lasteasutus järjepideva arengu tagamiseks koostöös hoolekogu ja pedagoogilise nõukoguga lasteasutuse arengukava. Kehtiv arengukava on kinnitatud Väike-Maarja Vallavolikogu 28.05.2015 määrusega nr 10. Eelnevalt oli arengukava läbi arutatud lasteaia pedagoogilises nõukogus (12.02.2015) ja lasteaia hoolekogus (10.03.2015). Arengukava 2015- 2017 koostati eelneva kolme aasta kokkuvõtva sisehindamise tulemuste alusel.
- 2.4.6. Eelmises (2012-2014) arengukavas sätestatud lasteaia õppe- ja kasvatustöö eesmärgi „Lasteaia õppekorraldus- ja meetodid toetavad lapse individuaalset arengut ja koolivalmidust“ täitmist analüüsid toodi välja tugevused ja parendusvaldkonnad, mis leidsid järelevalve käigus kinnitust. Õppe- ja kasvatustegevust analüüsiti eraldi neljas osas: lapse areng, õppekava, õppekorraldus ja meetodid ning väärtused ja eetika. Parendusvaldkondadest lähtuvalt planeeriti tegevused uue arengukava tegevuskavasse. Näiteks toodi sisehindamisel parendust vajavana välja igapäevatoos laste laste jälgimise ja individuaalse töö vormistamine, millest tulenevalt seati see uue arengukavaga ülesandeks. Järelevalve käigus selgus, et õpetajad on hakanud iganädalaselt rühmapäevikusse üles märkima lastega tehtavat individuaalset tegevust. Parendusvaldkonnana, millega on plaanis järgmisel perioodil tegeleda ja mille kasutamise kohta on järelevalve käigus tehtud ettepanekuid, on ka arengumapid.
- 2.4.7. Arengukava tegevuskava täitmist on analüüsitud iga õppeaasta lõpus, vormistades selle õppeaasta sisehindamisena. Aga ka selles tegevuses nähakse arenguvõimalusena töötajate suuremat kaasamist protsessi. Uue õppeaasta tegevuskava prioriteedid tulenevad nii lasteaia arengukava, arengukava tegevuskava kui ka eelneva õppeaasta sisehindamise tulemustest. 2014/2015. õppeaastal oli teist aastat järjest prioriteediks: lapse individuaalsed vajadused ja võimed on toetatud. Eelneval kolmel aastal oli üldeesmärgiks lapse üldoskuste kujunemise toetamine.
- 2.4.8. Positiivne on, et lasteaias on välja kujunenud enesehindamissüsteem pedagoogidele, mida igal perioodil püütakse täiendada, parandada. Õpetajate iga-aastane eneseanalüüs lähtub lasteaia tegevuskava üldeesmärkidest. Lisaks jälgivad

juhid sisekontrolli kaudu, kuidas rakenduvad arengukava tegevuskavas ja aasta tegevuskavas püstitatud eesmärgid ning ülesanded.

Näiteks keskenduti 2014/2015. õppeaastal õppe- ja kasvatustegevusi külastades sellele, kas lastega tehtav individuaalne töö kajastub rühmapäevikus, kas õpetaja võtab aega lapsega rääkimiseks. Sisekontrolli raames juhti tähelepanu vajadusele lähtuda nädala planeerimisel ka eelmise nädala eesmärkide täitmisest, Tähelepanuta ei jäetud ka puhtust ja korda. Juhtide sõnade kohaselt keskendutakse 2015/2016. õppeaastal sisekontrolli kaudu sellele, kuidas toimib lapse individuaalsete võimete ja vajaduste toetamine meeskonnatöona. Sellele rõhuasetusele on kavas keskenduda ka töötajatega peetavates arenguvestlustes.

- 2.4.9. „Koolieelse lasteasutuse seaduse“ § 16 kohaselt on lasteasutuse õppe- ja kasvatuskorralduse aluseks on lasteasutuse õppekava, mis vastab koolieelse lasteasutuse riiklikule õppekavale.

Lasteaia õppekava on koostatud 2009. aastal. (kinnitatud 30.10. 2009). Järelevalve käigus lasteaia dokumentatsiooniga tutvumine näitas, et õppekava arendamine on lasteaia pidev protsess: õppekava analüüs viiakse läbi igal aastal; igal õppeaastal on tehtud õppekavasse täiendusi ja parandusi. 2011/2012. õppeaastal lisati koolivalmiduskaardi vorm, 2012/2013. õppeaastal täiendati arenguvaatluse tabeleid ja rühma õppe- ja kasvatustegevuse planeerimist (nähti ette võimalus vormistada kuu kaupa, planeerimise vormistamine suveperioodil); 2013/2014. õppeaastal täiendati individuaalse arenduskava vormistamist.

Üle kahe aasta (2011/2012, 2013/2014, plaanitud 2015/2016) on analüüsitud õppekava õppevaldkondade kaupa (kas ja kuidas on laste areng vastavuses õppekavas vanusesti välja toodud oskustega, kas õppekavas kirjeldatud valdkonna sisu on suudetud ellu rakendada). Õppevaldkondade osas ei ole arutelude tulemusena õppekavasse muudatusi tehtud.

Õppekavasse sisse viidud täiendused ja arutelud on fikseeritud pedagoogilise nõukogu protokollides ning kinnitatud direktori käskkirjaga (14.09.2012. a kk nr 7 Ü, 23.11.2012 kk nr 14 Ü, 16.09.2013. a kk nr 9 Ü, 28.08.2014. a kk nr 8 Ü, 28.08.2015. a kk nr 6 Ü)

2.5. Lapse arengu toetamine

- 2.5.1. Õppe- ja kasvatustöö eesmärk on lasteaia aasta tegevuskava alusel olnud aastaid otseselt seotud laste arendamisega: aastatel 2012-2014 oli selleks laste üldoskuste arengu toetamine ja jälgimine igapäevaelus ja mängus ning 2014/2015. ja 2015/2016. õppeaastast lapse individuaalsete vajaduste ja võimete toetamine. Rühmapäevikute vaatlus kinnitas, et lasteaia üldeesmärgid on aluseks õppeaasta õppe- ja kasvatusesmärkide seadmisel rühmades, kus eesmärgid konkretiseeritakse vastavalt rühma laste vanusele ja täiendatakse lähtuvalt oma rühma õppe- ja kasvatustöö analüüsist.

- 2.5.2. Rühma tegevuskavadest ja vestlustest õpetajatega selgus, et õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestavad õpetajad lapse arengutaset, vanust ning lapse huve. Nädalakavad kajastavad lõimitud eesmärgid. Individuaalne töö kajastub rühmapäevikutes. Õpetajad tõid oma eneseanalüüsides välja, et individuaalse töö vormidena kasutavad nad õppemänge, vestlust (kasutades pilte, raamatuid, mänguasjast vestluskaaslast, igapäevasisituatsioone); individuaalset ülesannet õpetaja

juhendamisel; lapsega koos mängimist; individuaalse õppevahendi koostamist ja kasutamist koos lapsega; lisaülesanne lapsega (nt unejutu lugemine teistele, laulu õppimine).

Järelevalve käigus õppe- ja kasvatustegevuste vaatlemisel selgus, et õpetajad märkavad tegevuste käigus iga last; kasutades erinevaid meetoodilisi võtteid kaasavad lapsed tegevusse; õpetavad lapsi vaatlema, märkama, meelde jätma ning iseseisvalt mõtlema ja otsustama. Iseseisev järelduste tegemine ilmnes järelevalve ajal hästi rühmas, kus kasutati kiusamisest vaba lasteaia meetoodikat ning toimus rühmakooosolek. Õppe- ja kasvatusprotsessis kasutati tegevuste lõimimise põhimõtet. Kõikide tegevuste juures oli kaasatud õpetaja abi, kes toetas ja juhendas vajadusel üksikuid lapsi. Lapsed olid õppetegevuses aktiivsed osalejad.

Vastates küsimusele, kuidas õpetaja toetab arengus teistest lastest erinevat last, töid õpetajad välja pideva kordamise; üks väike ülesanne korraga. Õpetajad töid välja asjaolu, et ülesanne peab olema lapsele sobiv, mitte liiga raske, lähtuma lapse huvidest, ei tohi kiirustada.

- 2.5.3. Muusikaliselt andekate lastega on lauluõpetaja korduvalt osalenud valla ja maakonna laulukonkurssidel. Muusikast huvitatud lastele pakub lauluõpetaja oma tööaja sees võimalust individuaalseks pilliõppeks.

Sportlikud lapsed saavad oma oskusi lisaks liikumistundidele näidata ja arendada lasteaia spordipäeval. Grupp lapsi osaleb iga-aastaselt maakondlikul lasteaedade spordipäeval.

Oluliseks laste füüsilise arendamise vormiks on lasteaias kaks korda nädalas toimuv ujumistund. Reeglina õpivad kõik lapsed koolimineku ajaks ujuma.

- 2.5.4. Lasteaia õppekava 8. osas sätestatu järgi selgitatavad rühmaõpetajad koostöös tugispetsialistidega õppeaasta alguses laste arengu hindamise käigus välja erivajadusega lapsed. Nendele lastele koostatakse koostöös tugispetsialistiga ja lapsevanemaga individuaalne arenduskava neis valdkondades, milles laps abi ja arendamist vajab.

Erivajadustega lapsi, kelle võimetest, tervises seisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks peaks tegema suuri muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas lasteaias ei ole ja ei ole ka viimastel aastatel olnud.

- 2.5.5. Lasteaia logopeed ja eripedagoog vaatavad õppeaasta alguses üle kõik oma rühma lapsed (rühmad on vastavalt ametikoha suurusele tugispetsialistide vahel ära jaotatud), et selgitada välja, kes lastest vajavad logopeedilist või eripedagoogilist abi.

Õppeaasta lõpus analüüsivad tugispetsialistid nende poolt toetatud laste arengut ja teevad kokkuvõtte juhtkonnale.

Vestlused tugispetsialistide ja õpetajatega kinnitasid, et tugispetsialistid teevad tihedat koostööd rühmaõpetajatega, viibivad rühmas, jälgivad lapsi nii õppetegevuses kui ka vabategevuses. Individuaalset tööd abivajavate lastega tehakse üks kord nädalas. Kuna paremate tulemuste saamiseks on vaja lapsel ka vahepeal teha teatud harjutusi, tehakse koostööd lapse vanematega ja rühmaõpetajatega. Eripedagoog saadab vihikukese kaudu lapsevanemale sellekohast teavet. Logopeed selgitab lisaharjutused kõigepealt õpetajatele, kes siis proovivad lapsega need harjutused läbi teha. Kui harjutused õnnestuvad, selgitavad

õpetajad nende tegemist ka lapsevanemale, kellega rühmaõpetajad iga päev kohtuvad.

Käesoleval, 2015/2016. õppeaastal on lasteaias EHISE andmetel 23 last, kes saavad logopeedilist abi. 21 last toetatakse samal ajal eripedagoogiliste võtetega. Abi saavate laste nimekirjad on kinnitatud direktori käskkirjaga ja ühtivad EHISE andmetega.

- 2.5.6. Vastavalt „Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava“ § 8 lg 3 ja lasteaia õppekava punkti 8.3 alusel on erivajadusega laste arengu toetamiseks kasutusel individuaalsed arenduskavad. Individuaalse arenduskava (IAK) koostamise põhimõtted on kirjeldatud õppekava punktis 8.3, õppekava lisas on ette antud IAK vorm, mille kohaselt määratakse kindlaks individuaalsed eesmärgid üldoskustes ja ainevaldkondades, tegevused ja vahendid nende saavutamiseks ning oodatav tulemus.

2014/2015. õppeaastal oli lasteaias direktori käskkirjade alusel koostatud neli IAK. 2015/2016. õppeaastal on koostatud kolm IAK

Tavaliselt koostatakse individuaalne arenduskava õppeaasta alguses ning selle täitmist analüüsitakse õppeaasta lõpus.

- 2.5.7. Lasteaia kodukorras on „Koolieelse lasteasutuse seaduse“ § 9² alusel (kodukorra kehtiv variant on kinnitatud hoolekogu poolt 13.05.2015) sätestatud turvalisuse tagamine, kus on kirjeldatud laste ja lasteasutuse töötajate vaimset ja füüsilist turvalisust ohustavate olukordade ennetamise, neile reageerimise, juhtumitest teavitamise kord.

2.6.Lapse arengu analüüsimine ja hindamine

- 2.6.1. Vabariigi Valitsuse 29.05.2008 määruse nr 87 „Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava“ § 24 kohaselt toimub lasteaias lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga lapse arengu analüüsimine ja hindamine. Lapse arengu jälgimiseks kasutavad rühmaõpetajad oma rühma laste vanus(t)ele vastavaid arengu hindamise tabeleid ja koostatakse igale lapsele arengumapp.

Riiklikus õppekavas § 24 lõikes 3 ja lasteaia õppekava punktis 7.1 on sätestatud, et lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused. Lasteaias kasutusel olevates laste arengu hindamise tabelites on lapse oskused jaotatud kolme valdkonda: üldoskused ning kehaline areng ja vaimne areng, kus kahes viimati nimetatud on välja toodud õppe- ja kasvatustegevuse valdkondadest lapse arengu eeldatavad tulemused. Kuigi tabelites on eeldatud, et lapse käitumist kirjeldatakse, võis täidetud tabelites valdavalt näha „+“ ja „- „. Järelevalve ajal toimunud vestlustes juhtkonnaga jõudsime järeldusele, et lapse arengut oleks otstarbekam kirjeldada rohkem sõnadega ja üldistades, iga üksikut oskust eraldi välja toomata. Võiks kaaluda võimalust, kus lapse arengu kirjeldus oleks läbi aastate vormistatud ühtse dokumendina, mis annaks lapse arengust terviklikuma pildi. Samuti võiks kaaluda edaspidi õppe- ja kasvatustegevuse tulemuste vormistamist valdkondade kaupa.

2.6.2. Lasteaia õppekavaga (punkt 7.4) nähakse ette kõikidele lastele arengumapi koostamine, mille eesmärgiks on kajastada positiivses võtmes iga lapse individuaalse arengu lugu, tuua esile lapse isikupära ja iseloomustada lapse tugevaid külgi. Arengumapp on aluseks arenguvestlustel. Arengumappide komplekteerimine ühistel alustel on lasteasutuses viimase aasta teema. Varem on kogutud kokku lapse kunstialased tööd, vanematel lastel mitmesugused töölehed ning laste arengu hindamise tabelid. Eelmisel õppeaastal varustati kõik rühmad ühesuguste mappidega (kaantega), kuhu hakati koguma materjali. Järelevalve ajal oli mappides eelmiste õppeaastate materjale vähe (piirdudes enamasti lapsevanema ankeediga, mille ta koostas lapse lasteaeda toomisel, arengutabelitega ja 2-3 lapse tööd). Vestlustes selgus, et osa laste kohta kogutud materjali ei olnud veel kausta jõutud panna. Arengumappide koostamine ühtsetel alustel on arengukavas ette nähtud järgmise perioodi ülesandena. Kui kokkuvõttvas analüüsis kirjeldasid õpetajad meetodeid ja tegevusi, mida nad on teinud lastega individuaalselt, siis arengumappides sellekohaseid märkmeid ei olnud. Soovitav oleks edaspidi need tegevused dokumenteerida ja lisada lapse arengumappi.

2.6.3. Vabariigi Valitsuse 29.05.2008 määruse nr 87 „Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava“ § 24 lg 6 kohaselt on lasteaias õppekava punktis 7.5 sätestatud, et rühmaõpetajad viivad üks kord aastas lapsevanemaga lapse arenguvestluse. Arenguvestlus ei ole vanemale kohustuslik, vaid soovituslik. Lasteaia õppekavas on olemas abiküsimused nii õpetaja kui ka lapsevanema jaoks. Vestlustest õpetajatega selgus, et nad kasutavad vestluse ülesehituseks pigem täidetud arengutabelit kui ettevalmistatud abiküsimusi. Arenguvestluste aeg on olnud erinev. Arenguvestluse läbiviimise kohta tehakse märge rühmapäevikusse ning õppeaasta lõpus kõigist toimunud vestlustest kokkuvõtte direktorile.

Osavõtt arenguvestlusest on tõusnud: enne 2014. aastat oli osavõtuprotsent 55-56%, 2014/2015. õppeaastal 78%. Rahuloluküsitluse kokkuvõttest selgub, et lapsevanemate rahulolu lapse arengu kohta (sh arenguvestlus) info jagamisest oli 5-palli süsteemis 2014. aastal 4,45 ja 2015. aastal 4,42. Lapsevanemad hindavad õpetaja suhteid vanemaga 5-palli süsteemis 4,56 punktiga.

2.6.4. Lapse koolivalmiduse kujunemist jälgitakse pedagoogide poolt lapse arengu analüüsimise käigus kogu koolieelsel perioodil. Sügisel testib eripedagoog koolieelikuid, selgitamaks välja lapsed, kellel ilmneb mahajäämus eeldatavas eakohases arengus, vajadusel alustavad või täiendavad individuaalse vaatluse kaarti. 2014/2015. õppeaastal koostati ühe lapse kohta materjalid koolipikenduse taotlemiseks. Igal kevadel mängitakse koolieelikutega lasteaia lõpueksamit, mille kõik sooritavad hindele „väga hea“.

2.6.5. „Koolieelse lasteasutuse seaduse“ § 16 lg 5 kohaselt annab lasteaed lasteasutuse õppekava läbinule välja koolivalmiduskaardi, milles on kirjeldatud lapse arengu tulemused. Lasteaias kasutusel olev koolivalmiduskaardi vorm sarnaneb lapse arengu hindamise tabeliga ja on esitatud õppekava lisas. Koolivalmiduskaardil kirjeldatakse lapse arengu tulemusi üldoskustes ning lapse füüsilist ja vaimset arengut. Koolivalmiduse kaartidega tutvumine näitas, et sõnalist hinnangut oli kasutatud suhteliselt vähe (välja toodud oskused olid hinnatud jah/ei printsiibil), lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed ei olnud alati välja toodud.

Kaardile märgitakse lasteaias viibimise aeg. Soovitatav oleks, et kaardil oleks ka logopeedi hinnang.

Koolist järelepärimisel selgus, et käesoleval õppeaastal lasteaiast kooli läinud 32 lapse koolivalmiduskaartidest jõudis kooli viis.

III KOKKUVÕTE

Järelevalve eesmärgiks oli hinnata, kuidas on igale lapsele loodud arenguks vajalik eakohane, positiivselt mõjuv ning arendav õppe- ja kasvukeskkond; kuidas selgitatakse välja haridusliku erivajadusega lapsed ja neid toetatakse. Selgus:

3.1 Lasteasutuse pidaja on loonud kõikidele oma valla lastele, sh erivajadusega lastele, võimaluse omandada alusharidus elukohajärgses lasteasutuses.

3.2 Pedagoogide ja laste kohta esitatavad andmed EHISes on vastavuses tegeliku olukorraga.

3.3 Lastele on loodud eakohane, turvaline ja arendav kasvukeskkond; lasteasutuse ruumid, õueala ning õppe- ja mänguvahendid vastavad õppe- ja kasvatustegevuse individualiseerimise vajadusele. Sisehindamise osana viiakse igal aastal läbi riskianalüüs.

3.4 Lasteaia rühmade suurus ja vanuseline koosseis on nõuetekohased.

3.5 Eripedagoogilist ja logopeedilist abi vajavaid lapsi toetavad ning õpetajaid nõustavad logopeed ja eripedagoog. Eripedagoogil on kvalifikatsiooninõuded täitmata ja temaga on sõlmitud aastane leping. Logopeedil on samuti kvalifikatsiooninõuded täitmata, temaga on sõlmitud tähtajatu tööleping.

3.6 Õpetaja abid on kaasatud õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisesse ja arvestavad nagu õpetajadki rühmas laste erisusega, aitavad vajadusel õppetegevuste läbiviimisel. Väga oluline on õpetaja-abide abi laste ujumistunnis.

3.7 Lasteaia arengudokumendid (arengukava, õppeaasta tegevuskava, rühmade tegevuskavad) kinnitavad, et õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel on laste individuaalsete vajaduste ja võimetega arvestamine seatud eesmärgiks. Teist aastat on õppe- ja kasvatustöö üldeesmärgiks laste individuaalsusega arvestamine. 2015. aastal oli õpetajate aasta-eneseanalüüsi teemaks õpetaja tegevus lapse individuaalsel toetamisel. Õpetajad planeerivad oma töös eakaaslastest arengus erinevatele lastele sobivaid ülesandeid.

3.8 Käesoleval õppeaastal saavad eripedagoogilist ja logopeedilist abi kõik seda vajavad lapsed: logopeedilist abi 23 last, eripedagoogilist abi 21 last, kokku on logopeedilist ja/või eripedagoogilist abi saavaid lapsi 23, mis on 16% laste arvust.

3.9 Laste arengut hinnatakse vastavalt lasteaias õppekavas fikseeritud põhimõtetele. Arengu hindamiseks kasutatakse arengutabeleid ja arengumappi, peetakse arenguveestlusti. Arengutabelites on vähe sõnalisi hinnanguid. Arengumappide sisu vajab täiendamist ja

süsteemiseerimist. Arenguvestluste osavõtuprotsent on viimastel aastatel tõusnud ja lapsevanemad on lapse arengu hindamisega lasteaias rahul, samas võiks kõik lapsevanemad osaleda arenguvestlusel ning arenguvestlused olla laiapõhjalisemad ja lapsevanema poolt ettevalmistatud.

- 3.10 Koolivalmiduse hindamiseks täidetakse koolieelikutele viimasel lasteaia-aastal koolivalmiduse kaarti ja viiakse läbi koolivalmiduse mäng-eksam. Aleviku koolis ei ole lasteaia poolt väljastatud koolivalmiduskaartide vastu piisavalt huvi tuntud: eelmisel õppeaastal kooli läinud 32 lapse koolivalmiduskaardist on koolis viis kaarti.

IV ETTEPANEKUD

Väike-Maarja Lasteaia direktorile

- 4.1. Laste arengu hindamisel kasutada rohkem sõnalist hindamist ning kokkuvõtlikul arenguhindamisel kasutada lapse arengutaseme kirjeldamisel üldistusi (mis on eakohane, mis valdkond rohkem arenenud, mis vähem). Soovitav tuua ära ka arengueesmärgid järgmiseks aastaks.
- 4.2. Jätkata tööd arengumappide kasutamisel laste arengu dokumenteerimisel ja arengu hindamisel. Arengumappi koondatud materjalist parema ülevaate saamiseks komplekteerida see süsteemselt (kronoloogiliselt, liigiti) lisades erinevaid lapse arengut väljendavaid töid ja ülevaateid (vaatluse kirjeldused, intervjuud, jms)
- 4.3. Lapse arenguvestluste korraldamisel püüda suurendada osalusprotsenti. Lapsevanema aktiveerimiseks arenguvestlusel varustada lapsevanem ettevalmistusküsimustikuga. Õpetajate toetamiseks soovitav korrata arenguvestluse teematist sisekoolitust.
- 4.4. Jätkata head tava õpetajate temaatiliste eneseanalüüside koostamisel, suunates õpetajaid liikuma eesmärkide täitmise kirjeldamiselt rohkem põhjus-tagajärg seoste leidmisele.

Väike-Maarja lasteaia pidajale

- 4.5. Teha ettepanek valla koolidele laste arengu toetamisel järjepidevuse tagamiseks tutvuda lasteaedade poolt väljastatud koolivalmiduskaartidega. Teha ettepanek lisada koolivalmiduskaart nende dokumentide nimekirja, mis lapsevanem esitab koos avaldusega kooli.

V ETTEKIRJUTUSED

Väike-Maarja Lasteaia direktorile

- 5.1. Täita logopeedi ja eripedagoogi ametikohad haridusministri 26.08.2002 määruses nr 65 „Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“ § 31 ja § 32 sätestatud kvalifikatsiooninõuetele vastavate spetsialistidega. Tähtaeg 1. september 2016.a

5.2. Vastavalt „Koolieelse lasteasutuse seaduse“ § 22 lg 42 sõlmida kvalifikatsiooninõuetele mittevastava logopeediga tähtajaline tööleping. Tähtaeg 1. jaanuar 2016. a

Maaja Valter
Lääne-Viru Maavalitsuse
haridus- ja sotsiaalosakonna inspektor